

KORDETAMINE

Katrin Tõruvere, 23.jaanuar 2009.a.

MIKS PEAB HOBUNE JOOKSMA INIMESE ÜMBER?!

Inimene on hobusele uus asi ja hobune hea meelega vaataks inimesele otse silma, tutvuks ja oleks niisama või põgeneks, sest inimese kehakeel, hääl ja imelikud asjad käes tekitavad hirmu. Vabatahtlikult ümber inimese jooksmine on hobuse jaoks täiesti mõttetu tegevus. Inimese jaoks peab hobune õppima jooksmas ümber tema, et inimesel oleks teda lihtsam õpetada.

Kordetamine - ümber inimese jooksmine - tutvustab hobusele tema algavat elu:

sammu, traavi, galoppi, ringe, hüppeid
harjutuste täitmise kuulekust
rütmilist ja lõdvestunud liikumist

MIKS MA RÄÄGIN, ET KORDETAMINE TUTVUSTAB?

Inimene tahab koos hobusega ratsutada - sellepärast peab hobune kordel oskama teatud harjutusi teha. Hobune ei mõista, mida ja miks temast tahetakse, kuid ta on võimeline rahumeelselt täitma iga soovi. Loodetavasti te ei istu selga õpetamata hobusele, sest see on ohtlik. Kordetamine tutvustab hobusele inimesega koostööd tegema, neid harjutusi mida tulevikus tehakse koos ratsanikuga.

Kuna hobune koosneb luudest ja lihastest nagu inimenegi ja need kasvavad tõuliste erinevustega siis tuleb treeningutesse suhtuda ettevaatlikult. Luud kasvavad 3-5 eluaastani, kuid lihaseid on võimalik arendada päris kaua. Luud kasvavad pikkusesse ja laiusesse, sel hetkel on luud kõige kergemini vigastatavad koos kõõlusega. **Lisades välja arenemata hobuse kehale inimese raskuse vigastame hobust veelgi rohkem.** Lihased ei ole harjunud tegema tööd mitmeid minuteid järjest ning lisades raskust ei saa ka lihased korralikult kokku tõmbuda ja lõdvestuda.

Allüürid (samm, traav, galopp) on hobusele loomulikud liikumisviisid. Hobused on võimelised väga kiirelt galopilt peatuma ja koha peal ringitama jne, kuid kuidas saab hobune aru mida inimene tahab. Kui harjutused on selgeks tehtud, siis peaks tutvustama hobusele nende täitmise kuulekust. Kui hõigata traav, siis hobune ei peaks hakkama galoppi jooksmas või pöörama.

Kuulekuse õpetamisel peavad olema konkreetsete käsud ja keelud, et hobune segadusse ei satuks. Nt: edasi ajav ütlus on – nõõ, siis ma kasutangi ainult seda mitte ei hakka kisama – kiiremini, edasi, hopp. Selgeks tuleks teha mitu korda annad käsu, kas hobune peaks esimese ütlemise peale kiiremaks/ aeglasemaks minema või sobib kui pead kümme korda ütleva enne kui liigutama hakkab. Mida kiiremini hobune kuuletub kordel, seda kindlam on, et see toimib ka sadulas ratsutades.

Hobusele uusi asju tutvustades läheb hobune tavaliselt krampi ja ei kuuletu piisavalt hästi. Kordetööl peaks hobuse allüürid saama lõdvestunuks/rahulolevaks, sest pinges lihased väsivad palju kiiremini. Pinges lihased on närvilisuse ja hirmu märgiks ja selline hobune on ohtlik. Kordel peaks hobuse tempo olema rütmiline

(aktiivne/vabalt liikuv), pea ja kaela sirutamine ette – alla, üleminekud allüüridel sujuvad ilma, et hobune kiirendaks ja tõstaks pead kõrgele.

Kõige tähtsamaks võiks pidada enda kehakeele kasutamise, kordenööri ja piitsa ning hääle töö tutvustamist hobusele. Hobune saab õpetamisest paremini aru, kui inimene harjutab teda mõistma inimese kehakeelt. Kordenöör ei lase hobusel hirmu eest minema (pidurdav) joosta ja piits tekitab „hirmu“ (edasiajav vahend). Häält ei ole näha ja see ei saa otseselt hirmutada. Kuidas panna hobune aru saama inimeste keelest on päris suur oskus. Kasutades kõiki eelnimetatud viise on võimalik hobust kiiremini ja turvalisemalt õpetada.

MIKS HOBUNE KARDAB, KUIDAS SELLEST VABANEDA?!

Miks kardab inimene uusi asju! Uued asjad võivad kaasa tuua palju pahandust kui midagi valesti peaks minema ja siis on kindlasti keegi vihane ja kurjustab ja elu ei ole nii meeldiv.

Kui õpetada hobusele, et uued asjad ei ole hirmutavad, siis varsti ta võtab kõike uut täiesti positiivsel/ rahulolevalt vastu.

Hobused pelgavad inimest, rahulikult alustades pea katsumisega ilma erutusläve tõstes jõuate kunagi keha katsumiseni jne. Kui te jätate juba alguses mõned probleemid alles, siis tulevikus võivad need uuesti esinema hakata.

Kartlikkuse puhul peaks hoidma hobust hirmutavast asjast sellisel kaugusel kus hobune tunneb ennast turvaliselt. Hobune jääb teie selja taha ja hirmutav asi teie ette (hobune usaldab inimest), kui te lähenete esemele, siis hobune pelgab, aga järgneb teile. Tema erutusläve ei tohiks viia nii kõrgele, et ta otsustaks minema joosta. Iga positiivse kogemusega peaks hobune julgema hirmutavale asjale lähemale astuda ja lõpuks nuusutada - saavutada esemega kontakt.

Piitsa, muude käes olevate esemete pelgamisel teha harjutused algul niimoodi läbi, et te ei kasuta eset tema kasutuseesmärgil (piitsaga ei hakka hobust edasi ajama – see hirmutab hobust). Tutvustate piitsa tõstes seda hobuse keha vastu ja üle keha, (süsteemaatiliselt) niikaua kui hobune on rahulikuks jäänud, alles siis võib plaksu lüüa ja vaadata hobuse reageerimist, kui hobune hakkab liikuma, siis on hästi, kui aga hobune ehmatas, siis tuleb eelmisi harjutusi uuesti korrata ja teha väiksem plaksatus ja viia seda kõvemaks. Mida rohkem hobune teeb harjutusi läbi, seda paremini need kinnistuvad.

KUIDAS PANNA HOBUNE ENDA ÜMBER JOOKSMA?!

enda keha liikumisega (keelt)
korde nööri ja piitsaga
häälega

Kehakeelega hobuse liikuma panemine on kõige raskem, kuid tulemused on imestama panevad. Kas kõnniksitate pika tee koplil lõppu, et hobust kätte saada VÕI meeldiks rohkem hobune enda juurde kutsuda vaid käe viiepega. Hobusega jalutades tahate teda seisma tõmmata suust VÕI võiks ta teie kõrval ise seisma jääda. Kas soovite hobust kõndima/jooksma tirida VÕI hobune võiks teile vabatahtlikult järgneda.

Olles hobuse poole näoga, panete hobuse seisma.

Küljega olles annate märku, et hobune võib teile lähemale tulla/teist mööda kõndida. Hobuse eest ära kõndimine tähendab, et on aeg liikuma hakata. Äkiliste liigutuste tegemine on ähvardav / minema ajav.

Kui hobune on Teid võtnud enda karja liikmeks, siis üldjuhul ta matkib teie tegevusi.

Hobust endast eemale ajada ei tohiks näo eest, sest hobune võib kahele tagumisele jalale tõusta. Hobust tagumiku poolt ajades peab olema ettevaatlik, et tagumiste jalgadega pihta ei saaks, sest õpetamata hobused võivad lüüa.

Ajades hobust liikuma kehakeelega võiksite alustada ka **hääle** kasutamist, sest häälega saab sama efektiivselt hobust enda juurde kutsuda, peatuma ja liikuma panna. Hobust kopli otsast hõigates jookseks ta teile vastu, ehmatuse ja ära jooksmise korral saaksite ta tagasi kutsuda.

Sõnad, mida hakkate kasutama, peaksid iga kord jääma samaks, et mitte hobust segadusse ajada.

Hakates hobuse eest ära kõndima, hõikate „samm“, ja hobune järgneb teile. Hea harjutamise tulemus peaks olema; kui seisate paigal ja hõikate „samm“, siis hobune hakkab ise kõndima.

Kuidas hobust seisma saada; kõnnite hobuse kõrval, jäädes seisma peatub ka hobune. Ennem seisma jäämist ütlete „peatus“. Raskema variandina kutsute hobust enda poole ning hetkel kui te ütlete peatus astute järsema sammu hobuse poole (näoga hobuse poole olemine paneb hobuse seisma, järsem liigutus teeb hobuse tähelepanelikumaks). Hobune jääb seisma ning kordate üle, peatus. Harjutuse tulemusena saate kaugemalt hõigates hobuse peatuma panna.

Traavi õpetamine on lihtne, kui hobune jookseb teie järel, esmalt „samm“ ja mõne hetke pärast hakkate jooksuma ning hõikate „traav“ kui hobune järgneb teile joostes. Traavilt sammule jäädes tuleks korrata jälle „samm“.

Juhul kui hobune on harjunud käima teie ümber ja te saate teda jooksuma ajada, siis kasutage samamoodi häält.

Korde ja piitsa kasutamine. Korde on 6-8 meetri pikkune, ringi läbimõõduks oleks umbes 16 meetrit. Piitsa täispikkus ligi 4 meetrit.

Hobuse loomupärane liikumine toimub otse, korde peal teeb hobune ringi ja ta ei jõua mitte kui kuskile. Hobuste tasakaal noores eas on halb, sest lihased ja jalad (kõõlused, luud) pole arenenud ning harjunud olema hobuse ühelt küljelt sirutatult (kordel oleva hobuse välimine külg) ja teiselt küljelt painutatud (kordel oleva hobuse sisemine külg). Kordel oleva hobuse sisemine külg saab suurema koormuse ning tasakaalustades ennast sirgeks hakkab hobune kordel välja jooksuma. Piisavalt suurel ringil ning lödvestunud hobusel on kergem joosta.

Ühtlast pisemat ringi joostes hakkavad nad väljapoole jooksuma mille peale inimene tõmbab kordega hobuse pead sisse poole, aeglase tempoga hobune keerab näo kordetaja poole, suure kiirusega hobune tirib ennast korde ringist väljapoole, kordetaja võib lõpuks järgi lohiseda, sest hobust ei saa pidama.

Korde on hobusele suuna näitaja ning tempo peataja, annab võimaluse tegeleda erinevates kohtades nii, et hobune ära ei jookse.

Piits annab hobusele tempot juurde ning suunab hobust suuremale ringile.

Noorel hobusel pole soovitatav kasutada esimeste kordetamiste ajal valjaid nii, et korde on ühenduses suulisega, sest suu on hobusel väga tundlik ning iga pinge kordes jõuaks suuni ja teeks haiget. Haiget teeb suuline hobuse hammastele mis on alles kasvamas (sügelevad, valusad) ning suulaele kui suuline läheb valesse asendisse. **Päitsed** võib panna valjaste peale. Päitsed hakkavad mõjutama hobuse pead ja kaela mitte suud. Hobust on ringil lihtsam suunata kui korde kinnitada külje peale, suu juurde (teisele poole kordetades vahetada ka kinnituse koha pool).

Kordetaja peaks seisma hobuse esijalga kohakuti (või väheke tagapool). Piits peaks olema suunatud hobuse tagumise poole taha. Korde ja piitsa vahele peaks jääma teravnurk. Kordet hoitakse käes nii, et hobuse äkilisel jooksmisel ei jääks korde jalgade ega käte külge kinni. Korde keritakse ja võetakse kätte nii, et ta lihtsalt käes libiseks. Suupoolses käes on korde nõör ja piitsaga kätte jääb ülejäänud osa kordest.

Piitsa kogupikkus (4m) tagant ülesse lööva hobuse puhul annab umbkaudse kauguse kus te jalaga pihta ei tohiks saada. Suuremat ringi liikuvat hobust on võimalik mõjutada piitsa otsaga, sest see ulatub hobusele lähemale.

Vanema hobuse puhul võib korde ringi keskel seista ja käsklusi jagada, noorem hobune vajab pidevat julgustamist.

Hobusega ringis liikumisel olge hobusega paralleelselt, esimese jalaga kohakuti. Liikumise suunas olevat kätt hoidke endast eespool – külje peal ning piitsaga mis on hobuse tagumiku taga suunatakse hobune liikuma. Hobune hakkab liikuma, selleks, et hobune otse ei kõnniks tõmmake kerge, rütmilise (rahuliku, aeglase) liigutusega kordet end poole. Ringi keskel võite liikuda hobusega kaasa. Laske sammuda hobusel aktiivselt, kuid mitte kiirustavalt (tippiv samm). Hobuse tempo aeglustumisel liigutage piitsa nii, et hobune tõstaks tempot silmnähtavalt, kui ei tõsta tempot korrake piitsa liigutust. Tuues piits hobuse küljele ning seda tema poole vibutades peaks hobune aeglaselt hakkama astuma väljapoole, et piitsa survet suurendada astuge ka ise hobusele ligemale. Hobuse pidurdamiseks laske piits allapoole ning jätke hobuse tagumisest poolest tahapoole, tõmmates kordet väheke tugevamalt peaks hobune tempot maha võtma. Hobusele vastu tirima jäädes võidab hobune, tuleb kasutada mõistust mitte jõudu, sest hobused jäävad jõu poolest kindlasti tugevamaks.

Kui hobune juba mõistab kordet ja piitsa kui olete korderingi keskel (maainnal), kuid kuidas on võimalik abivahendeid kasutada kui peaksite olema hobuse seljas? Häält saaks sellisel juhul väga hästi kasutada. Kui olete hobust harjutanud enne kordetamist häälarjutustega siis kasutage samasid häáli ka kordetamisel, tulemuse saavutamine on sellisel juhul kiirem. Kasutage häält ja kehakeelt, sest rahustatavate sõnade ja inimese olekul on väga suur osakaal ka hilisemal ratsastamise väljaõppel.

Piirde kasutamine abistab hobust õppima ringiratast jooksmas nii, et hobune ei hakka ennast välja tirima.

Kordetamisel võiks kasutada **kindaid**, sest korde kiirel libisemisel läbi käe võite käe katki teha.